



Követhető-e a francia vagyoadó példája Magyarországon?

Somai Miklós

Az ISF (*impôt de solidarité sur la fortune*, a vagyona kivetett szolidaritási adó) különleges adónem Franciaországban, amely egy 1989-ben elfogadott törvénnyel lépett életbe. A törvény értelmében azon természetes személyek fizetik, akiknek a nettó (vagyis az adósságokkal csökkentett) vagyona az év első napján meghaladja a küszöbértéket (2006. január 1-én a 750 ezer eurót). Az „adósságba” beleszámít az előző évre kalkulált jövedelemadó, az előző évben fizetett járulékok, a folyó évi ingatlanadó, a különböző hitelek, de nem számítanak bele a professzionális (a szakmai tevékenységhez kötődő) kinnlevőségek és adósságok.

Az ISF önbevalláson alapul: az adózónak saját magának kell részletes becslést adnia javainak értékéről, kiszámolnia adóját, és csekken befizetnie a kincstárnak minden év június 15-ig. A hatóság jogosult ellenőrizni, illetve három évre visszamenően felülvizsgálni a bevallást.

Az ISF alanya az „adózási háztartás”, legyen szó egyedülállókról, házas- vagy élettársakról, illetve eltartási szerződéssel egy fedél alatt élőkéről. Az egyéb eltartottak (pl. az állás nélküli nagykorú gyerekek) külön adóznak. A bevallásban az együttesen és a külön-külön birtokolt vagyონrészeket is szerepeltetni kell. A franciaországi állandó lakhellyel rendelkezők minden – akár otthon, akár külföldön birtokolt – vagyónrészüket után adóznak; a külföldiek azonban csak franciaországi vagyónuk után. Egyes professzionális (az adózó munkájához szükséges) javak mentességet élveznek.

A bevallásban az alábbi vagyonelemeket kell számba venni:

- * az ingatlanokat, legyenek bár épített (ház, lakás, nyaraló stb.) vagy beépítetlen (telek, farm stb.) ingatlanok; a számítás alapja a január 1-i piaci érték – a helyi négyzetméterárakat hivatalos listák tartalmazzák –, de az állandó lakhelyre vonatkozóan 20 százaléki mentesség érvényesíthető;
- * minden készpénzt, illetve könnyen készpénzzé tehető megtakarítást (folyószámla, bankbetét stb.);
- * az ISF alól nem mentesített termelési és munkaeszközöket (pl. egy cég szeszestalkészletét);
- * azon javakat, melyekre nézve az adózónak haszonélvezeti joga van;
- * a bútorokat, amelyek esetében lehetőség van a vagyónérték öt százalékának megfelelő átalány alkalmazására vagy jegyző általi tételes számbavételére;
- * a pénzügyi befektetéseket, életbiztosításokat, kincstárjegyeket;
- * a közlekedési eszközöket (autók, jachtok, magánrepülők stb.);
- * a versenylovakat;
- * az ékszereket, nemesfémeket, melyekre nézve a számítás alapja a valamely regiszterben vagy életbiztosításban szereplő érték – ezek hiányában becslés.

Azon professzionális javak (termelési eszközök), amelyek bizonyos feltételek mellett mentesülnek a vagyoadó hatálya alól, három csoportba sorolhatók:

- (1) Az adott tevékenység (szakma) folytatásához szükséges javak. Ezek akkor mentesülnek, ha ipari, kereskedelmi, kézmű-

ves vagy szabadfoglalkozáshoz kötődnek, a tevékenységet a tulajdonos (esetleg a házas- vagy élettárs) főfoglalkozásként végzi, és az eszközök szükségesek a szakmai tevékenység folytatásához. A bérbe adott bútorozott lakásokat akkor nem kell a vagyoadó alapján szerepeltetni, ha a tulajdonos a lakáskiadást fő tevékenységként végzi, és adóköteles jövedelmének 50 százalékánál nagyobb hányada – de legalább 23 ezer euró – származik e tevékenységből.

(2) Az ipari, kereskedelmi, mezőgazdasági vagy szabadfoglalkozás körébe tartozó tevékenységű társaságok üzletrészei, részvényei. A társasági adó hatálya alól mentesülő vállalkozásokban lévő üzletrészek akkor nem kerülnek a vagyoadó alapjába, ha a tulajdonosuk az adott vállalkozásban fejt ki fő tevékenységét. A társasági adó hatálya alá tartozó vállalkozásokban lévő üzletrészek akkor mentesülnek, ha tulajdonosuk az adott vállalkozásban vezető beosztásban van (elnök, vezérigazgató, felügyelőtanács elnöke, igazgatóság tagja stb.), és a társaság tőkéjének legalább 25 százalékát ellenőrzi.

(3) Az egyes agrárjavak – például a hosszú lejáratú szerződéssel bérbe adott termőföldek vagy szövetkezeti üzletrészek – bizonyos feltételek mellett szintén mentesülnek a számbavétel alól.

Amennyiben nem tekinthetők termelési eszközöknek, úgy az alábbi javakat csak részlegesen kell számba venni a vagyoadó alapjának meghatározásánál:

- * az erdők és az erdőtársaságban való részesedés 75 százaléka mentesül;
- * a hosszú távra bérbe adott agrárterületek és a szövetkezeti üzletrészek 76 ezer euróig 75 százalékban, afölött 50 százalékban mentesülnek;
- * a kollektív kötelezettségvállalás keretében minimum hat évig megtartott üzletrészek, illetve a részvények 75 százalék erejéig mentesülnek.

Teljes körű mentesség vonatkozik az alábbi vagyonelemekre:

- * a 100 évnél régebbi antikvitásokra, bútorokra, műtárgyakra, gyűjteményelemekre;
- * a veteránautókra;

* az ipari, irodalmi és művészeti szerzői jogokra;

* a szakmai tevékenység keretében képzett, valamint a különféle rokkantságra járó kártérítéssel összefüggő életjáradékok tőkeértékére;

* az alkalmazottak által kedvezményesen kapott, az érdekeltséget ösztönző vállalati részvényekre.

Magyarországon a rendszerváltás előtt a foglalkoztatottak száma 5,5 millió volt, ma kevesebb mint négymillió. Ráadásul nagyon sokan vannak minimálbéren bejelentve, miközben bevételük jelentős része dokumentálatlan marad. Ilyen körülmények között a büdzsét csak addig lehetett viszonylagos egyensúlyban tartani, amíg a közszolgáltatásokban dolgozók munkáját mélyen értéke alatt fizették. A bérek rendezésére történt első kísérlet felborította az egyensúlyt. Az egyensúlytalanság valódi oka tehát nem a költségvetési szektor túlköltekezéséből származik, hanem abból, hogy ma sokkal kevesebben fizetnek adót, mint 15-20 évvel ezelőtt. Az „eredeti tőkefelhalmozás” Magyarországon úgy folyik, hogy a gazdagodók igyekeznek kivonni magukat a közteherviseles alól.

Minthogy a papíron kimutatott jövedelem alapuló közteherviseles egyrészt igazságtalan (mert rendkívül egyenlőtlenül terheli a társadalom egyes rétegeit), másrészt nem hatékony (mert az aránytalan adóterhelésből lényegesen kevesebb közpénz folyik be, mint arányos közteherviseles esetén), célszerű az adóterhelés súlypontját a jövedelemadózásról a társadalmi jólétet megjelenítő, dokumentálható vagyon felé eltolni. Ezáltal megszűnhet az az abszurd helyzet, hogy a relatíve szegényebb család több adót fizet, mint a nála gazdagabb.

Vagyoadó sok fejlett országban létezik, bár tény, hogy a legtöbb helyen amolyan kiegészítő adóként vezették be, mintegy erősítendő az adózás progresszivitását. Magyarországon ennél többre van szükség! A nyugati hibákból okulva, – és a „kiskapukat” bezárva(!) –, az alábbi főbb pontokra érdemes koncentrálni:

* A regisztrált, könnyen ellenőrizhető vagyont érdemes adóztatni (ingatlan, közlekedési eszköz, üzletrész, pénzügyi befektetés, megtakarítás, versenylovak stb.).

* Mivel a személyes célra használt vagyon egy részét sokan beviszik a vállalkozá-

sukba, a vagyoadózás technikáját úgy kell kigondolni, hogy ezek a vagyonelemek se kerülhessék el az adót.

- * Ahogyan a vagyon családtagokra történő, gyorsított ütemű szétírása se mentesíthessen az adófizetés alól.
- * Továbbá célszerű az adózási technikát úgy megválasztani, hogy az figyelembe vegye az idő múlását. Vagyis minél újabb keletű a vagyon, annál nagyobb, minél régebbi keletű, annál kisebb teher háruljon rá. Ezáltal elkerülhetők az olyan szituációk, amikor valaki (mondjuk egy nyugdíjas házaspár) azért esik az adó hatálya alá, mert az évtizedekkel korábban vásárolt ingatlana egy napjainkban divatos (s ez által drágává) váló övezetben található. A vagyontárgy megszerzésétől (esetleg fölüjításától) számítandó időbeli degresszivitás egy másik problémát is megold: a vagyonosodás és a vagyon utáni adó megfizetése időben nem válik túlságosan szét egymástól. Így nagyobb esély van arra, hogy a kivetett adó valóban beszédhető, a vagyon tulajdonosa van olyan anyagi helyzetben, hogy képes legyen megfizetni azt.
- * Végül a becsületes adófizetőket megnyugtató, a vagyoadó legyen csökkenthető az utolsó öt évben fizetett jövedelemadó átlagával. Ily módon az új adóteher zöme azokra hárul, akik eddig nem, vagy tehetségükhöz mérten nem eléggé vették ki részüket a közteherviselésből.

Az államháztartás jelenlegi állapotában – valamint a felgyülemlett társadalmi egyenlőtlenségek miatt, azaz hogy a magyar társadalom gyakorlatilag adófizető vesztesekre és adót nem fizető nyertesekre oszlik – a radikális beavatkozás elkerülhetetlen. A vagyoadót akkor éri meg kivetni, ha évente legalább 700-800 milliárd forinttal gazdagítja a kincstárt. A rövid távú cél nyilvánvalóan nem lehet más, mint az államháztartás egyensúlyának javítása (*fiskális hatás*) és az egyenlőtlenségeknek a társadalom számára érzékelhető csökkentése (*pszichológiai hatás*). Közép- és hosszú távon – az államháztartási egyensúly elérése után – a vagyoadózás bevételeit a közszolgáltatások fejlesztésére, az élőköltségek csökkentésére, valamint az eddig túladóztatott rétegek terheinek enyhítésére érdemes felhasználni. A nemzetgazdaság versenyképességét ugyanis nemcsak az éppen ott működő vállalkozások sikerei jelentik, hanem az emberek egyenletes terhelése nyo-

mán kialakuló és a fejlett közszolgáltatásokat élvező munkaerő egészsége, hozzáállása, „hadrafoghatósága” is.

A fenti célok eléréséhez azonban féltő, hogy nem elegendő a javak és közterhek igazságos elosztása. A társadalmi tudatnak, az emberek mentalitásának is változnia kell! Ne legyen sikk adót csalni, és ne érezze magát baleknek a becsületes adófizető! Az ország elitjének óriási a felelőssége a társadalmi tudat formálásában. Elsősorban nekik van a legnagyobb lehetőségük is rá, saját személyes példájukon keresztül.

* * * * *

Eddig megjelent számaink megtekinthetők és letölthetők a www.vki.hu honlapról